

УДК 330.1

Гіль Л.А

старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПОНЕНТИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МИТНИКІВ

Психологічна компетентність – інтегральна характеристика особистості, що забезпечує успішне розв’язання завдань професійного й особистісного буття з використанням психологічних знань.

Психологічна компетентність є однією з найважливіших складових професійної компетентності особистості. Вона має зв’язок з рівнем професійної культури фахівця, визначає ділову надійність, здатність успішно й безпомилково здійснювати конкретну діяльність як у звичних умовах, так і в екстремальних, нестандартних ситуаціях.

Спеціалісти розглядають чотири види психологічної компетентності: когнітивна (якість особистості, яка дозволяє ефективно вирішувати пізнавальні завдання з використанням психологічних законів і закономірностей, методів і прийомів організації розумової діяльності), комунікативна (здатність успішно вирішувати завдання спілкування, встановлювати бажані контакти з позитивним прогнозом майбутньої взаємодії), соціальна (інформованість про соціальні інститути і їхні функції; соціальний інтелект; встановлення позитивних контактів тощо), аутопсихологічна (здатність до самоаналізу, корекції, самодопомоги, заснована на психологічних знаннях) [1, с. 77-78].

Під час обговорення важливості психологічної компоненти професійної компетентності, науковці наголошують про необхідність наявності у працівників митної служби соціально-психологічної готовності, що формується шляхом розвитку певних професійно-важливих якостей. Формування різних компетентностей у майбутніх фахівців митної справи має відбуватися ще у процесі професійної підготовки, але удосконалення професійних знань, умінь та навичок відбувається через систему підвищення рівня професійної компетентності під час здійснення професійної діяльності [2].

Ефективна професійна діяльність працівників митної справи, розвиток і підвищення професійного рівня тісно пов'язано із процесом розвитку у митників психологічної компетентності. З метою вивчення особливостей, які характеризують психологічну компетентність працівників митниці, дослідники використовували імітаційні технології, до розробки яких залучалися досвідчені працівники оперативних підрозділів митної служби, керівники митних органів, інші експерти. В результаті факторного аналізу було визначено значущі складові психологічної компетентності працівників митної служби.

Структура психологічної компетентності працівника митної служби:

- комунікативний компонент: здатність до конструктивного спілкування, спостережливість, проникливість, демократичність, дружелюбність;
- соціальний компонент: здатність до співробітництва, схильність до лідерства, незалежність, неконфліктність, уміння працювати в команді;
- регуляторний або аутопсихологічний компонент: саморегуляція, адекватність самооцінки, рефлексивність, самоконтроль, емоційна стійкість, упевненість у собі, здатність до саморозвитку;
- мотиваційний компонент: здатність до особистої відповідальності за результат діяльності, орієнтація на загальнолюдські цінності, цілеспрямованість, гуманізм;

– професійний компонент: наявність професійних знань, умінь, ініціативність, гнучкість мислення, креативність, активність, схильність до ризику [1, с. 85].

Урахування змісту кожного компоненту дозволяє розробити ефективні програми формування та розвитку психологічної компетентності працівників митної служби через підвищення кваліфікації, проходження спеціалізованих тренінгів, тематичних постійно діючих та короткострокових семінарів, курсів, тощо. Процесу формування і розвитку психологічної компетентності молодих фахівців, які закінчили вищі заклади освіти і прийняті на службу в митні органи згідно з чинним законодавством України, сприяє і система наставництва в митній службі України, що спрямована на формування та розвиток професійних і особистісних якостей працівників, удосконалення виховної роботи та забезпечення наступності в митній службі України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Йованович М. І. Психологічна компетентність як детермінанта ефективної професійної діяльності працівників Державної митної служби України. Український психологічний журнал. 2017. №3 (5). С. 75-90.

2. Капітанець С. В. Соціально-психологічна компонента професійної компетентності посадових осіб ДФС. Митна безпека: науковий журнал. 2017. №1. С. 55-64.